

steringer, vi i vor generation gennemfører på disse områder. Det fremgår tydeligt af Søren Hoff's arbejde, at man hidtil har gennemført denne diskussion på et datagrundlag, der simpelthen ikke er relevant for de konkrete dispositioner. Man har data om biler, der afhænger af beskætningsregler; man har en meget nødtørfvig viden om trafikken i de enkelte delområder såvel som om totaltrafikken; man har befolkningstal, alders- og erhvervsfordeling; man har indkomstfordelinger – men det er jo altsammen kun rent ydre statistiske oplysninger, ønskelige, men ikke centrale for egns- og transportplanlægning.

For at kunne nedsætte usikkerheden i vore dispositioner, må vi have skabt et til dette formål hensigtsmæssigt datamateriale. Vi ved f.eks. alt for lidt om den omkalfatring, der er i gang i den mindste produktionsenhed, vi har: Hjemmet. Det er tvingende nødvendigt, at vi analyserer hvilke transportbehov hjemmene har og vil få under de ændringer, der sker fremover på dette område, samt hvilke økonomiske muligheder de får for at realisere disse behov. Der må lægges vægt på såvel bolig/arbejdsstedstrafikken som på hjemmenes indkøbsvaner. Under overfladen af de rolige udviklinger i tallene, som vi ser, foregår der så væsentlige forskydninger i trafikmidlernes placering i individernes opfattelse, at vi en skønne dag kan blive præsenteret for ændringer, der medfører væsentlige tab. Som eksempel kan nævnes zoneopdelingen i det stor-københavnske område, der slog fejl på grund af manglende kendskab til den mekanisme, der medførte den forøgede udflytning fra København og det kolossale pres i omegnen.

Det står efter dette arbejde af Søren Hoff klart, at der findes ingen let vej, der ved vridning af de tilfældigt foreliggende data giver et sobert grundlag for kontrollen med den del af samfundets ressourcer i form af arbejdskraft, materialer, vejmaskiner, biler, værksteder, der går til trafiksektoren og dens placering i egnsplaner og landsplan. Først og fremmest vil det

være meget ønskeligt at forøge kendskabet til trafikafviklingen på vort vejnet. Dernæst er det meget væsentligt at få relevante data om familiens transportforbrug og dets udvikling samt at få tilsvarende data for den erhvervsmæssige transport indsamlet og analyseret.

Arne Jensen*

* Professor ved Danmarks Tekniske Højskole, dr. phil.

Murray C. Kemp: The Pure Theory of International Trade. Prentice - Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 1964, viii + 324 sider, pris \$ 9,50.

Den internationale handels teori har mere trofast end andre discipliner indenfor økonomien holdt fast ved den verbale fremstillingsform krydret med lidt geometri. Yntema's bog fra 1932, *A Mathematical Reformulation of the General Theory of International Trade*, var noget ret enestående og så meget før sin tid, at den ikke rigtig slog an. Bedre modtaget blev Mosaks bog, *General Equilibrium Theory in International Trade*, fra 1944. Men først i 1950'erne begyndte den algebraiske udtryksmåde at præge artiklerne om den internationale handels teori. Murray Kemps bog er et forsøg på at samle hovedresultaterne af disse arbejder i én sammenhængende algebraisk fremstilling. Dette forsøg er prisværdigt.

For og imod Murray Kemps bog kan anføres alle de velkendte argumenter for og imod den algebraiske udtryksmåde. Dette har dog ikke større interesse, hvis bogens målsætning akcepteres. I så fald må vurderingen bero på, om den har udvalgt de relevante problemer til behandling, om behandlingen er tilfredsstillende, og om der ved siden af de kendte forskningsresultater bringes nyheder til torvs.

Forfatteren har lagt vægt på at trække forholdsvis få, men betydningsfulde problemer frem og give dem en indgående be-

steringer, vi i vor generation gennemfører på disse områder. Det fremgår tydeligt af Søren Hoff's arbejde, at man hidtil har gennemført denne diskussion på et datagrundlag, der simpelthen ikke er relevant for de konkrete dispositioner. Man har data om biler, der afhænger af beskætningsregler; man har en meget nødtørfvig viden om trafikken i de enkelte delområder såvel som om totaltrafikken; man har befolkningstal, alders- og erhvervsfordeling; man har indkomstfordelinger – men det er jo altsammen kun rent ydre statistiske oplysninger, ønskelige, men ikke centrale for egns- og transportplanlægning.

For at kunne nedsætte usikkerheden i vore dispositioner, må vi have skabt et til dette formål hensigtsmæssigt datamateriale. Vi ved f.eks. alt for lidt om den omkalfatring, der er i gang i den mindste produktionsenhed, vi har: Hjemmet. Det er tvingende nødvendigt, at vi analyserer hvilke transportbehov hjemmene har og vil få under de ændringer, der sker fremover på dette område, samt hvilke økonomiske muligheder de får for at realisere disse behov. Der må lægges vægt på såvel bolig/arbejdsstedstrafikken som på hjemmenes indkøbsvaner. Under overfladen af de rolige udviklinger i tallene, som vi ser, foregår der så væsentlige forskydninger i trafikmidlernes placering i individernes opfattelse, at vi en skønne dag kan blive præsenteret for ændringer, der medfører væsentlige tab. Som eksempel kan nævnes zoneopdelingen i det stor-københavnske område, der slog fejl på grund af manglende kendskab til den mekanisme, der medførte den forøgede udflytning fra København og det kolossale pres i omegnen.

Det står efter dette arbejde af Søren Hoff klart, at der findes ingen let vej, der ved vridning af de tilfældigt foreliggende data giver et sobert grundlag for kontrollen med den del af samfundets ressourcer i form af arbejdskraft, materialer, vejmaskiner, biler, værksteder, der går til trafiksektoren og dens placering i egnsplaner og landsplan. Først og fremmest vil det

være meget ønskeligt at forøge kendskabet til trafikafviklingen på vort vejnet. Dernæst er det meget væsentligt at få relevante data om familiens transportforbrug og dets udvikling samt at få tilsvarende data for den erhvervsmæssige transport indsamlet og analyseret.

Arne Jensen*

* Professor ved Danmarks Tekniske Højskole, dr. phil.

Murray C. Kemp: The Pure Theory of International Trade. Prentice - Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey 1964, viii + 324 sider, pris \$ 9,50.

Den internationale handels teori har mere trofast end andre discipliner indenfor økonomien holdt fast ved den verbale fremstillingsform krydret med lidt geometri. Yntema's bog fra 1932, *A Mathematical Reformulation of the General Theory of International Trade*, var noget ret enestående og så meget før sin tid, at den ikke rigtig slog an. Bedre modtaget blev Mosaks bog, *General Equilibrium Theory in International Trade*, fra 1944. Men først i 1950'erne begyndte den algebraiske udtryksmåde at præge artiklerne om den internationale handels teori. Murray Kemps bog er et forsøg på at samle hovedresultaterne af disse arbejder i én sammenhængende algebraisk fremstilling. Dette forsøg er prisværdigt.

For og imod Murray Kemps bog kan anføres alle de velkendte argumenter for og imod den algebraiske udtryksmåde. Dette har dog ikke større interesse, hvis bogens målsætning akcepteres. I så fald må vurderingen bero på, om den har udvalgt de relevante problemer til behandling, om behandlingen er tilfredsstillende, og om der ved siden af de kendte forskningsresultater bringes nyheder til torvs.

Forfatteren har lagt vægt på at trække forholdsvis få, men betydningsfulde problemer frem og give dem en indgående be-

handling. Hans valg af problemer har stort set været heldigt og bogens disposition virker hensigtsmæssig.

Der startes med et afsnit på halvandet hundrede sider om varebyttet imellem fuldt beskæftigede økonomier. Først præsenteres en model for en lukket økonomi, der åbnes på en måde, som illustrerer, hvorledes handelen opstår, hvorledes den påvirker faktorpriserne, hvorledes told kan påvirke varebyttet og indkomstfordelingen, og hvorledes økonomisk vækst under forskellige former kan ændre samhandelsmønstret og samhandelens vilkår. Efter dette udvides modellen med henblik på stordriftsfordele, internationale vandring og eksistensen af transportomkostninger.

Andet afsnit på et halvhundred sider behandler det ældgamle spørgsmål om udenrigshandelens gevinst. Der gennemføres både en statisk og en dynamisk analyse, og i fortsættelse heraf drøftes gevinsten ved udenlandske investeringer set fra såvel det långivende som det låntagende lands synspunkt. Analysen er som i det foregående udelukkende realøkonomisk.

Først i tredje afsnit kommer de monetære problemer ind i billedet. På et halvt hundrede sider behandles betalingsbalancen, valutakurserne og terminshandelen med valuta.

Fjerde afsnit, som kun er på en snes sider, drøfter handelen mellem underbeskæftigede økonomier.

Selve behandlingen af stoffet er meget ujævn. Nogle kapitler er strålende. Det gælder navnlig dem, der behandler emner, som Kemp har dyrket i tidligere offentliggjorte arbejder. Andre kapitler lader noget tilbage at ønske, dog uden at man kan sige, at de er dårlige. Jo længere man kommer hen i bogen, des løsere bliver fremstillingen. Kemp er selv opmærksom på dette. I introduktionen bemærker han, at »the distinction between text and problems becomes more and more blurred as the reader progresses» samt at »the same reader who is disposed to complain about spoon-feeding» i de første afsnit, vil være tilbøjelig til at mene, at han i de sidste afsnit er blevet »fobbed of with a Do-it-Yourself

kit». Af introduktionen får man nærmest det indtryk, at Kemp har villet det således. Men da bogens sidste afsnit, kaldet »The Econometrics of International Trade«, består af et kapitel, kaldet »An Unwritten Chapter«, på 9 linier plus en bibliografi, er det svært at frigøre sig for en mistanke om, at forfatteren efterhånden kom i tidnød.

Det nye stof, som bringes frem, er for størstedelen nye og forbedrede udgaver af Kemps tidligere arbejder. Kapitel 11 »The Gain from Trade Statically Considered« er således en udvidelse af Kemps 1962 artikel fra *Economic Journal*. Kemp viser bl.a., at increasing returns to scale på forskellig vis kan forrykke hans hovedresultat, som er, at en hvilken som helst form for handel, herunder fri handel, er bedre end ingen handel. Kemps velfærds-kriterium er Samuelsons fra 1950, hvor det forlanges, at situation I's »situation utility possibility curve« i hele sin udstrækning skal ligge ovenfor og til højre for situation II's tilsvarende kurve, hvis det skal kunne siges, at situation I er bedre end situation II. Hvis de to situation utility possibility curves skærer hinanden, er der ikke mulighed for at sige, at den ene situation er bedre end den anden.

Kemp viser, at increasing returns to scale, der ikke leder til fuld specialisering ved handelens åbning, medfører at the situation utility possibility curve under autarki kommer til at ligge ovenfor og til højre for the situation utility possibility curve under frihandel, hvorfor autarki i dette tilfælde skulle være at foretrække frem for frihandel. Havde åbningen af handelen derimod ført til fuldkommen specialisering, kunne utility possibility curves have skåret hinanden, således at der ikke blev nogen mulighed for at afgøre, hvilken situation der var den bedste. Kemp påviser ligeledes, at external economies kan give anledning til uklarhed.

Kapitlerne 13 og 14 er en lidt ændret udgave af Kemps 1961 artikel i det australske tidsskrift, *Economic Record*. De to kapitler anskuer gevinsten ved udenlandske investeringer for henholdsvis långiveren og låntageren. For den långivende lands ved-

kommende når Kemp frem til, at det kommer til at låne for mange penge ud til, at det kan betale sig, hvis alt overlades til markedsmekanismen. Det långivende land bør derfor holde igen overfor udstrømningen af kapital. Omvendt har det låntagende land en interesse i at opmuntre låntagning i udlandet.

Kapitel 18, som behandler problemerne omkring spekulation på valutamarkedene, er nærmest en gengivelse af Kemps 1963 artikel i *Review of Economics and Statistics*. Artiklen var polemisk vendt imod Milton Friedman, som havde antydnet, at stabiliserende spekulation gav fortjeneste, medens destabiliserende spekulation gav tab. Markedsmekanismen skulle herved igen have vist sin genialitet. Kemps indsats består i at forfine modellen og køre den ud i nogle yderpunkter, så man ser, at det også kan være omvendt.

Kapitel 10, der præsenteres som noget nyt, gennemgår spørgsmålene omkring transportomkostningerne ved hjælp af den lineære programmeringsteknik. Det er dog vanskeligt i dette kapitel at finde noget, som ikke er mindst lige så godt belyst indenfor disciplinen Regional Science.

Sammenfattende kan det siges, at Murray C. Kemp har ydet en væsentlig indsats ved at samle hovedresultaterne af de senere års arbejder i det algebraiske sprog. Bogen er et nyttigt redskab for dem, der lever af at undervise i den internationale handels teori, men andre vil nok have svært ved at komme igennem den tørre tekst.

Erling Olsen*

* Lektor ved Københavns Universitet, cand. polit.

M. Yanovsky: Anatomy of Social Accounting Systems. Chapman and Hall, London 1965. 237 sider. Pris: 30 s.

G. Stuel: Systems of Social Accounts. Clarendon Press, Oxford 1965. 270 sider. Pris: 40 s.

Yanovsky's bog giver en systematisk gennemgang af nationalregnskabets teori

og praksis. Den kan læses af enhver der besidder elementære kundskaber i økonomi. Kap. I behandler en række af de i regnskabet indgående størrelser og deres definitioner. Desværre får man kun spredte bemærkninger om de praktiske måleproblemer. Kapitlet er grundigt, men traditionelt, og forf. viger – i denne sammenhæng ikke helt ubegrundet – udenom en række spændende problemer. Når det f.eks. hedder (p. 17): »Production in the national accounts systems can be said to be limited to the production of final goods and services...«, så spørger man naturligvis hvad »final goods and services« da er. Forf.s sigte har åbenbart været at give en indføring i en række traditionelle problemer – imputationer, sektoropdelinger, brutto ctr. netto, markedspriser ctr. faktorpriser, transaktioner ctr. betalinger osv. Betragtet alene som en sådan indføring er kapitlet udmærket.

I kap. II sammenlignes en række alternative regnskaber: FN's SNA (Standard National Accounts), OECD's system, de amerikanske, engelske, franske og sovjetiske systemer. Fremstillingen er god og klar, men der er for meget bogholderi og i hvert fald for lidt økonomi i diskussionen. Et afsnit (på kun 10 sider) giver en kort omtale af problemerne omkring beregninger i konstante priser.

De to følgende kapitler behandler udvidelser af (eller tilbygninger til) regnskabet. Først gennemgås input-output systemet. Det er kort, men med de givne rammer godt. Dernæst behandles flow-of-funds systemer – en knap så vellykket fremstilling. Det afsluttende kapitel drøfter mulighederne for et stort standardsystem, hvor tilbygningerne er integrerede i det almindelige regnskab. (For få måneder siden har Stone iøvrigt præsenteret et sådant generaliseret regnskab).

Den afsluttende bibliografi er ikke ganske dækkende og tilmed henvises heri til dupliserede arbejder, som faktisk i dag foreligger i trykt udgave.

Men uanset dette er det en god bog, som fortjener opmærksomhed. Intetsteds